

Rapport Tana vannområde 2022-23

Forsidefoto: Utvasket elvebredde på Birkestrand i Tanamunningen (Erlend Eide 2018)

Innhold

Rapport Tana vannområde 2022-23	1
Beskrivelse av Tana vannområde, kort historie og hjemmel for arbeidet.....	3
Arbeidsrapport 2022-23	5
Møter 2022-23	5
Gyrodactylus salaris.....	5
Krigsetterlatenskaper i Karasjok kommune	6
Pukkellaks	6
Vannovervåking i Tanavassdraget.....	7
Restaurering av Julelvvassdraget.....	7
Laksens dag for barn.....	8
Åpent møte om endringer i fiskereglene for Tanavassdraget.	8
Forbygning på Birkestrand i Tanamunningen	9
Golggotjohka	9
Utbedring av vandringshinder i Anarjohka bekkefelt.....	9
Samling om oppdatering av kunnskapsgrunnlag i Vann-Nett.....	9
Regnskap for 2023, Tana vannområde og koordinatorstilling.	10

Beskrivelse av Tana vannområde, kort historie og hjemmel for arbeidet.

Geografisk utstrekning

Tana Vannområde består av områder som drenerer til Tanavassdraget på norsk side og Tanafjorden.

Kartet over viser områdene som drenerer til Tanavassdraget på norsk side og Tanafjorden, som da utgjør Tana vannområde. Følgende kommuner har hoveddelen av vannområdearealet:

- Karasjok
- Tana
- Berlevåg*
- Gamvik

I tillegg ligger mindre arealer i Alta og Kautokeino kommuner innenfor Tana vannområde.

På finsk side har kommunene Utsjoki, Inari og Enontekiö arealer i nedbørsfeltet til Tanavassdraget. På norsk side er Tana et av tre vannområder som hører til Den norsk-finske vannregionen. De andre to er Pasvik og Neiden vannområder.

Historie

Tana vannområde ble startet i 2013 som et pilotprosjekt med kommunene Berlevåg, Gamvik, Karasjok og Tana. I løpet av prosjektperioden (2013-2015) ble planarbeidet i tilknytning til de regionale vannforvaltningsplanene for perioden 2016-2021 utført. Tiltak fra første planrunde (2010-2015) ble også fulgt opp. Tana vannområde deltok i den første planrunden for vannforvaltningsplanene, men tiltak i fjordområdene var da ennå ikke innlemmet i arbeidet. Samarbeidet for hele vannområdet fortsatte i planperioden som startet i 2016. *I løpet av planperioden 2016 - 2021 ble ansvaret for Berlevåg kommunes områder i Tana vannområde overtatt av Varangerhalvøya og Indre Varangerfjord

vannområder. Slik at Berlevåg ikke ble med i revisjonsarbeidet til vannforvaltningsplan for perioden 2022-2027 for Tana vannområde.

Vannforskriften

Bakgrunnen for samarbeidet er EUs vanndirektiv, som Norge gjennom EØS-avtalen har forpliktet seg til. [Vannforskriften](#) er Norges implementering av EUs vanndirektiv. Hovedformålet med vannforskriften er å sikre beskyttelse og bærekraftig bruk av vannmiljøet, og om nødvendig iverksette forebyggende eller forbedrende miljøtiltak for å sikre god miljøtilstand i ferskvann, grunnvann og kystvann.

Vannforskriften deler inn hele landet i vannregioner, og hver vannregion er igjen delt inn i mindre vannområder. Vannområdene følger nedbørfeltgrenser og er derfor interkommunale. De binder kommuner og andre aktører sammen.

Det er i tråd med vannforskriften vedtatt [regionale vannforvaltningsplaner](#) med tilhørende [tiltaksprogram](#) for planperioden 2022-2027. I Norsk-Finsk vannregion, som i de andre vannregionene, er det også utarbeidet egne [tiltaksprogram](#) for hvert av vannområdene. Det ble også utarbeidet [egne dokumenter for hvert vannområde](#) med oversikt og status for vannforekomster og hovedutfordringer ble navngitt.

struktur/organisering

Nåværende struktur/organisering for vannområdet ble vedtatt i 2021:

- Vannområdeutvalg bestående av en administrativ og en politisk representant fra hver av kommunene Karasjok, Gamvik og Tana.
- Til enkelte tiltak eller tema kan det i tillegg opprettes en referanse/prosjekt-gruppe.
- Praksisen med å holde jevnlig møter, minst en gang i året, åpne og/eller med inviterte etter hvilke tema som tas opp, videreføres.
- Det holdes forberedende møter i vannområdeutvalget før møter i vannregionutvalget.

Interkommunal vannområdekoordinator

Høsten 2022 ble det foreslått å etablere en felles stillingsressurs som interkommunal vannområdekoordinator for Tana vannområde. Det ble foreslått en 33 % stilling og samfinansiert mellom fylkeskommunen (statlige tilskuddsmidler) og kommunene Gamvik, Karasjok og Tana. Dette ble vedtatt av kommunene. Tana kommune hadde vannområdekoordinatorstillingen i årene 2019 til 2021 da vannforvaltningsplan ble revidert. Stillingen var da 40%. Tana kommune forsetter å inneha vannområdekoordinatorstillingen.

Arbeidsrapport 2022-23

Møter 2022-23

Vannområdeutvalget:

03.01.2022: Koordinators deltakelse i forberedelse til lakseseminar ved laksesenteret ble avklart.

12.10.2022: Bl.a. vedtak om arbeidsoppgaver i vannområdet:

Det skal jobbes videre med Julelvvassdraget, hvor det ligger inne flere tiltak. Det skal også jobbes videre med seminar om pukkellaks. Pukkellaks er et viktig tema, og det er viktig å holde fokus på muligheter for utfisking i sjø. Framover skal det jobbes med krigsetterlatenskaper i Karasjok. Det skal være tema for et åpent møte i Karasjok hvor man også legger fram vannforvaltningsplanen og tiltakene der. Det er flere tiltak i tiltaksprogrammet til vannforvaltningsplanen enn de som er kommet inn på her. Disse vil bli jobbet med i løpet av planperioden.

(Etter vedtak i 2021 og innspill til vannforvaltningsplan har det også vært jobbet med forebygging mot Gyrodactylus salaris)

Des. 2023: Ny sammensetning av vannområdeutvalget etter kommunevalget. Valg av politisk leder.

Vannregionutvalget:

03.11.2022: Med bl.a. Orientering/presentasjon om oppfølging av tiltak i tiltaksprogram for Tana vannområde.

12.04.2023: Ymse

29.11.2023: Ymse

Gyrodactylus salaris

Grensevassdragskommisjonen.

Vannområdeutvalget vedtok å sende høringsinnspill til regional vannforvaltningsplan 2022-2027 videre til grensevassdragskommisjonen. Innspillet som ble sendt i september 2021 omhandlet lav laksebestand i Tanavassdraget og Gyrodactylus salaris forebygging i Tana vannområde.

Hovedpunkter i tiltak i forhold til lav laksebestand i Tanavassdraget

- Program for predatorkontroll
- Kultiveringsanlegg
- Hovedpunkter, Gyrodactylus salaris forebygging
  - Skilting
  - Desinfisering av båter.
  - Kontroll
  - Oppdatering av «Risikovurdering for smitte med Gyrodactylus salaris til norske elver i Troms og Finnmark fra grenseområder i Russland, Finland og Sverige» med egne risikovurderinger for hvert enkelt vassdrag

Høringsinnspillet ble ikke tatt opp som eget tema, men forebygging mot gyrodactylus salaris var oppe som tema. På grensevassdagskommisjonsmøtet i 2021 var vannskuter et av temaene ved at Tana kommune informere om vannskuterforskriften og i forbindelse med det ble det fokusert på fare for smitteoverføring av Gyrodactylus salaris. Grensevassdragskommisjonen utfordret etter møtet mattilsynet i Norge og Finland på dette. På grensevassdragskommisjonsmøtet i 2022 i begynnelsen av oktober ble det informert om at det har kommet svar fra det finske mattilsynet og de ser alvorlig på denne faren. På grensevassdragskommisjonsmøte 2022 ble det også gitt en anbefaling om tiltak for å hindre spredning av lakseparasitten Gyrodactylus salaris.

Gyrodactylus salaris ble også tema for møtet 2023 med informasjon fra Mattilsynet. Fare for spredning av Gyrodactylus salaris med vannskuter var også tema ved at det ble tatt opp av Tana kommune ifm kjøring av vannskuter i Tanamunningen, hvor det er tillat i den delen som ikke er definert som vassdrag og dermed ikke omfattet av forbudet mot vannskuterkjøring etter lokal forskrift. Finsk delegasjon ønsket vannskuterforbud også på finsk side.

Interreg Aurora prosjektet - Våre verdifulle grensevassdrag

Med bakgrunn i bl.a. fokuset på gyrodactylus smitteforebygging, har Statsforvalteren i Troms og Finnmark har sammen med finske og norske partnere søkt og fått innvilget et nytt Interreg Aurora prosjekt: Våre verdifulle grensevassdrag. Prosjektet er startet opp. Karasjok og Tana kommuner er med i styringsgruppa. Prosjektet har en egen arbeidspakke som omhandler forebygging og beredskap mot Gyrosmitte.

Krigsetterlatenskaper i Karasjok kommune

Krigsetterlatenskaper i Karasjok kommune har vært tema siden starten av vannområdearbeidet. Det har vært gjort forsøk på å få informasjon fra forsvaret om krigsetterlatenskaper både tidligere og i 2022. Tilbakemelding begge ganger har vært at det ikke noe å finne om krigsetterlatenskapene hos forsvaret. Videre fikk man avklart i 2022 at Forsvaret bare involveres når de får melding fra politi om udetonerte eksplosiver. Da kommer de og rydder. I forrige planperiode ble det innhentet tilbud på lokalisering av krigsetterlatenskaper i tre vann, Mádiijávri, Geadjájávri og Divrran, og 5 lokaliteter ved Kárásjohka. Tilbudet var på 3,3 millioner.

Til sommersesongen 2023 ble det vurdert å gjennomføre vannundersøkelser i vannene for å avdekke eventuelle lekkasjer, men man fant at det ikke var sikkerhetsmessig forsvarlig.

Karasjok kommune spilte inn til vannforvaltningsplanen 2022-2027 at «ansvaret må ligge på staten, dvs. et nasjonalt ansvar.» Dette ble også tatt opp av Karasjok kommune på gransevassdragskommisjonsmøtet våren 2023. Statsforvalteren svarte at de etter dialog med kommunen vil løfte dette opp til nasjonale myndigheter.

Vannområdet vil framover arrangere et folkemøte for om mulig å få inn informasjon som måtte finnes i befolkningen. Det vil også gjennomføres intervju med militært personell som var til stede under ryddingen etter krigen.

Pukkellaks

Pukkellaksmøte

Vannområdet sendte sammen med laksesenteret i Tana i januar 2022 en søknad om støtte til pukkellaksseminar. Denne søknaden munnet til slutt ut i et pukkellaksmøte som ble arrangert på Tana bru og gikk over nett 17. januar 2023. Tana vannområde var medarrangør. Folkemøtet ble støttet av

Fylkeskommunen med ca 50 000 korner. Det var god oppslutning om møtet med over 100 fremmøtte og over 500 som fulgte på nett.

Pukkellaksprosjektet

I januar 2023 startet også pukkellaksprosjektet opp med nettmøter hvor undertegnede var med som kontaktperson. Formålet var å få på plass pukkellaksfeller i Tanavassdraget. Miljødirektoratet ledet prosjektet og nettmøtene og hadde arbeidsgiveransvar for fellen i hovedvassdraget. Selve byggingen av fella som var plassert ved Seidaholmen ved Tana bru hadde Veterinærinstituttet ansvaret for. Det var bred deltakelse i prosjektgruppa.

Máskejohka

Tanavassdragets fiskeforvaltning hadde ansvar for en felle i Máskejohka. Denne fungerte bra og tok opp ca. 2500 pukkellaks. Flom en uke ut i august satte fella ut av funksjon. Noe pukkellaks gikk opp etter det. Midler til fella og drift av den kom frå Miljødirektoratet.

Tanaelva

Fella ved Seidaholmen tok opp ca 7000 pukkellaks. Et foreløpig anslag frå finsk side på antall oppgått pukkellaks i vassdraget etter sesongslutt var på 120 000. Fella ved holmen fungerte ikke helt etter hensikten ved at laks ikke fant åpningen ved fella, for å løse på det åpnet man opp vandringshinderet for å slippe forbi laks som hadde samlet seg nedenfor. Uvanlig lav vannstand førte til lav vannstand i felleåpningen. Ledegjerdet som skulle lede pukkellaks til løpet hvor fella stod fungerte ikke ved at mye av pukkellaksen gikk igjennom og tok da det åpne løpet på andre siden av holmen.

Julelvvassdraget og Laggo

Andre steder i vannområdet var det pukkellaksfeller i Julelvvassdraget og Laggo. I Julelvvassdraget fikk man felle frå Statsforvalteren. Det ble der tatt opp ca 460 pukkellaks og sluppet forbi ca 25 sjørøye og 5-10 laks. Fella fungerte bra, men den måtte justeres og innrettes slik at fisken ikke vandret ut igjen. Tiltaket ble gjennomført av fiskegruppa i Austertana.

I Laggo satt Gamvik jeger- og fiskeforening opp pukkellaksfelle. De fikk 1,2 millioner i støtte frå Statsforvalteren til feller i vassdragene Laggo, Sandfjordelva og Risfjordelva. For å få midlene til å strekke til bygget de fellene selv. I Laggo tok de opp 5000 pukkellaks. GJFF planlegger kameraovervåking i Laggo. Vannområdet har oppfordret foreningen om å ta kontakt for mulig støtte til det.

Vannovervåking i Tanavassdraget.

I 2022 ble det lagt ut på anbud et oppdrag om vannmiljøovervåking i Tanavassdraget. Rapporten ble kontrollert og rettet før den ble oversendt til Statsforvalteren. Rapporten var en forberedelse til vannmiljøovervåking for 2023 med en forventet pukkellaksinvasjon. Det var i alt fire prøvestasjoner, en i Máskejohka, en ved Tana bru og 2 i Kárásjohka, og tre prøvetidspunkter fra vår til Høst. I 2024 brukte Statsforvalteren leverandør med rammeavtale for samme undersøkelser.

Restaurering av Julelvvassdraget

Fra 2012 og framover er det gjennomført flere tiltak for å restaurere vassdraget. Dette er gjort på strekninger der ikke dyrka mark, bygninger, veier eller annen infrastruktur vil være truet. Arbeider har vært utført i hovedelven, side-elvene Hánájohka/Hanajohka og Basávžžejohka, og sideløpet Pettermorsobekken. Forbygninger har vært fjernet eller flyttet, sideløp er gjenåpnet, terskler er justert og kulper har blitt gravd opp.

ReArc befaring

8. juni 2022 inviterte NVE til befaring ifm ReArc (Ecological Restoration of Arctic Rivers). Julelvvassdraget var en av stoppestedene på en runde i Øst-finnmark for deltakere i prosjektet fra Sverige og Finland. Samtidig begynte man å se på muligheter for Restaurering av Ingabekken på nordsiden av Julelva, og gjorde avklaringer med grunneier ifm fjerning av 400m forbygning nordsiden av Julelva. Sistnevnte ligger i tiltaksplanen for inneværende periode.

Justering

Restaureringstiltak i vassdrag er gjerne noe som må justeres i etterkant. Det ble også en befaring med bygdelaget 18. juni 2022, og det ble gjort en avtale med fiskegruppa i bygdelaget (som nå er sjølvstendig) om justering av innløpet til restaurert sideløp.

Basávžžejohka

21. juni ble vanninntaksdam i Basávžžejohka befart sammen med kommunens anleggsavdeling. Formålet er å lage en fiskepassasje. NVE Prosjekterer dette. I samme elv skal vandringshinder ved Fylkesveibrua utbedres ved bygging ny bru. 20. august 2023 deltok undertegnede i et møte mellom Tana kommune og Fylkeskommunen om brubyggingen.

Folkemøte/seminar om Julelva og sjørøyebestanden

9. mars 2023 ble det av holdt et Folkemøte/seminar om Julelva og sjørøyebestanden. Målet var at deltakere skal få et samlet bilde av de ulike temaene og hvem de forskjellige involverte er. Innlegg på møtet ble holdt av Austertana bygdelag med fiskegruppa og biolog Pierre Fagard, Troms og Finnmark fylkeskommune/vannregionmyndigheten, Statsforvalteren, NVE og Tana vannområde/Tana kommune. Det ble også presentert en rapport fra Naturtjenester i nord om vassdraget. Det var god oppslutning fra lokalbefolkningen.

Etterundersøkelser

I august 2023 ble det gjennomført etterundersøkelser i regi NVE for områder hvor det har blitt gjennomført restaurering. I den forbindelse ble det gjort en befaring for informasjon.

Restaurering av Ingabekken

29 september 2023 var det på ny befaring for å se på restaurering av Ingabekken. Denne gangen en grundig gjennomgang av hele strekningen på ca 1km. Til stede var NVE, grunneiere, fylkeskommunen og undertegnede. På bakgrunn av befaringen jobbes det videre med dette.

Laksens dag for barn

Laksens dag for barn er et undervisningsopplegg hvor skolebarn lærer om laksen i Tanavassdraget og dens livssyklus. Undervisningen foregår på en lokasjon ved elv og barna får bl.a. prøve elfiske og fange bunndyr. Undervisningsopplegget er lagt til rette for 5. klassetrinnet og ha vært holdt i Karasjok og Tana kommuner. Laksesenteret i Tana har overtatt ansvaret for gjennomføringen fra kommunene/vannområdet. I 2022 deltok vannområde ved undertegnede på laksens dag som ble holdt ved Tana museum i Polmak.

Åpent møte om endringer i fiskereglene for Tanavassdraget.

Miljødepartementet arrangerte 26. juni 2023 åpent møte om endringer i fiskereglene for Tanavassdraget. Møte fant sted på Miljøbygget på Tana bru. Det var godt oppmøte. Vannområdet ved undertegnede var med å lage til møtet.

Forbygning på Birkestrand i Tanamunningen

Det har lenge vært jobbet med å få på plass forbygning på Birkestrand i Tana munningen. Opptil hundre meter av elvebredden er vasket ut i munningen siden 1970. Siden 1991 er opptil 70 meter vasket ut. Utvaskingen kan ha startet som følge av utfylling lenger oppe i vassdraget. Området er et viktig friluftsområde med flere laksehytter. Elvebredden kommer stadig nærmere dyrket mark. Bistand til prosjektering og bygging av forbygning er tidligere avslått av NVE, men det er nå åpnet opp igjen for at kommunen kan søke på ny. I den forbindelse ble det 29. september 2023 gjennomført en befarings med NVE, lokale interessehavere, ordfører og undertegnede. Videre vil det bli sendt en ny søknad.

Golggotjohka

Det har ligget et tiltak på fjerning av vandringshinder fylkesveibrua over Golggotjohka. Tiltak ble lagt inn på bakgrunn tidligere kartlegging. Befaringer sommeren 2023 viste at vandringshinderet har vært fjernet. Det finnes bare ikke tilgjengelig arkivmateriale om det. Tiltaket ble tatt ut.

Utbedring av vandringshinder i Anarjohka bekkefelt

Befaringsrapport 1

I rapporten «FISH MIGRATION BARRIERS IN THE RIVER TANA TRIBUTARIES Summary of field work in Norwegian tributaries (2015-2016)» (Smeland og Johansen 2019) er det lagt inn tiltak på utbedring av vandringshinder under vei i sidebekkene Čáhppesjohka og Ráitejohka til Anarhjøhka. Veien over bekkene eies av henholdsvis Karasjok kommune og Finnmarkseiendommen FeFo.

Befaringsrapport 2

20 oktober 2023 ble det gjennomført befarings med biologene Pierre Fagard og Sonja Lydia Kimo Pedersen fra Tanavassdragets fiskeforvaltning (TF), seniorrådgiver Ole Isak Eira fra Karasjok kommune og undertegnede for Tana vannområde. På bakgrunn av befaringsen laget TFs biologer rapporten «Befaring av vandringshinder i Anárjohka bekkefelt. 20 oktober 2023».

Søknad om tilskudd til vassmiljøtiltak – generell vassforvaltning - 2024

15. november 2023 er det søkt om støtte til tiltakene i Čáhppesjohka og Ráitejohka med ca kr 278 000. Til grunn for søknaden ligger nevnte rapporter med faglig bistand fra TF. Tana vannområde koordinerer og står som søker på midler til prosjektet hvor FeFo og Karasjok kommune står som utførende. TF vil også bistå ved eventuell gjennomføring av tiltakene.

Samling om oppdatering av kunnskapsgrunnlag i Vann-Nett

30. nov. er det samling om oppdatering av kunnskapsgrunnlag i Vann-Nett. Dette er en forberedelse til prosessen med revidering av vannforvaltningsplan for neste planperiode 2028-2032. I vann-nett ligger det info om vannforekomstene med status og eventuelle tiltak.

Regnskap for 2023, Tana vannområde og koordinatorstilling.

Etter samarbeidsavtalen er det satt opp følgende budsjett for finansiering av koordinatorstillingen på 33%.

Organisasjon	50 % flatt	50 % innbyggerantall	Årlig finansiering
Tana kommune	21.250	27.775	49.025
Karasjok kommune	21.250	25.520	46.770
Gamvik kommune	21.250	10.455	31.705
Fylkeskommunen (statlige tilskuddsmidler)			120.000
Totalt årlig finansiering			247.500

Det totale finansieringsbehovet for en 100 % stilling som vannområdekoordinator er et årlig beløp utgjørende kroner 750.000. Beløpet skal dekke kostnader til årslønn, utgifter til reiser, deltakelse på møter, seminarer samt konferanser relatert til arbeidet med vannforskriften.

Utgifter utover det som dekkes under finansiering av stillingen har vært:

1. Regning på servering til folkemøte i Austertana kr 6 188. (dekkes av Fylkeskommunen)
2. Utgifter til pukkellaksseminar, annonsering og strømming + bevertning kr 49 500. (dekkes av Fylkeskommunen)
3. Regning på teknikerjobb til laksemøte i juni kr 3500. (dekkes av Miljødirektoratet)
4. Utgifter til servering laksemøte i juni kr 618. (dekkes av Miljødirektoratet)

Sign:

Erlend Eide, koordinator, Tana vannområde